

Πρόλογος

*Ότι πέτυχε ή ιατρική στις τελευταίες χιλιετίες
αναζητώντας ψήγματα γνώσης άνυποψίαστα, τό
πέτυχε χάρη στην ρομαντική διάθεση των γιατρών*

Στις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα η εκρηκτική άνθιση της σύγχρονης Ογκολογίας που συνοδεύτηκε από την ουσιαστική θεμελίωση, την ωρίμανση και την χωρίς όριο αύξηση της προκλινικής (βασικής και εφαρμοσμένης) και της κλινικής έρευνας συσσωρεύσαν τεράστιο και συνεχώς διογκούμενο όγκο πληροφοριών. Η εισαγωγή και γενίκευση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου που συνέπεσαν χρονικά απλούστευσαν την πρόσβαση όλων σε κάθε είδους πληροφορία σε κάθε κλάδο του επιστητού· η ιατρική, και ειδικότερα ο κλάδος της Ογκολογίας που μας ενδιαφέρει, εκμεταλεύτηκαν στο έπακρο τις καινοφανείς τεχνολογίες με στόχο την απρόσκοπτη διακίνηση πληροφοριών, ιδεών και γνώσεων. Η απρόσκοπτη όμως πληροφόρηση δεν σημαίνει και καλλίτερη επαγγελματική ενημέρωση ούτε μεταφράζεται αυτόματα σε βελτίωση της ιατρικής μας παιδείας. Η γνώση προϋποθέτει την πληροφόρηση στις εξελίξεις αλλά και την πλήρη ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας· κάθε κόκκος γνώσεως οικοδομείται με την προσεκτική συλλογή πληροφοριών, την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πηγής τους, την επιβεβαίωση της αλήθειας τους, την διασταύρωση με πληροφορίες από άλλες πηγές, την δοκιμαστική τους ένταξη στα τρέχοντα θεωρητικά πλαίσια γνώσεως, την προσωρινή αποδοχή τους, και την οριστική ένταξή τους στο σύστημα των γνώσεών μας και των επιστημονικών αξιών.

Η διαχείριση του εξωφρενικά πολλαπλασιαζόμενου όγκου πληροφοριών στην σύγχρονη Ογκολογία δείχνει απλή και εύκολη υπόθεση με τα τεχνικά βοηθήματα της εποχής· δεν εγγυάται όμως αφ' εαυτής την παραγωγή γνώσεως, την ουσιαστική επέκταση του γνωστικού αντικειμένου, και την επωφελή χρήση τους για το κοινωνικό σύνολο.

Ιδιαίτερα προβλήματα προκύπτουν τόσο από την μη ομολογούμενη εκ μέρους των μεγάλων ιατρικών περιοδικών «παρασιώπηση» των κλινικών μελετών με αρνητικά αποτελέσματα όσο και από την προφανή προτίμηση δημοσίευσης και προτεραιότητα προβολής των «καλά δομημένων και καλά ελεγχόμενων» κλινικών μελετών όπου ο υπό μελέτη πληθυσμός είναι προσεκτικά επιλεγμένος. Τόσο με την παρασιώπηση ή την απόρριψη των αρνητικών μελετών όσο και με την προβολή των μελετών σε επιλεγμένο πληθυσμό οδηγούμεθα σε λανθασμένη αντίληψη περί του τι πράγματι συμβαίνει σε πραγματικές συνθήκες. Έτσι, πολύ συχνά βλέπουμε καταγισμό θετικής δημοσιότητας και προβολής πρωτοεμφανιζόμενης θεραπείας που χαρακτηρίζεται από υπερβολικά καλά για να είναι αληθινά αποτελέσματα. Το κύμα της δημοσιότητας σύντομα ξεθυμαίνει· οι επιβεβαιωτικές κλινικές μελέτες αποτυγχάνουν να αναπαραγάγουν τα εξαισία αποτελέσματα της αρχικής και κατά κανόνα δεν υπερβαίνουν ή οριακά υπερβαίνουν εκείνα της προηγούμενα θεωρούμενης καλλίτερης θεραπείας· τα νέα όμως αποτελέσματα δεν έχουν την ίδια μεταχείριση από τον ιατρικό τύπο ή και από τα κατ' ευφημισμόν καλούμενα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Για να αμβλυνθεί η παραμορφωτική επίδραση της στατιστικής μεροληψίας στην αποτελεσματικότητα των θεραπευτικών μεθόδων που δοκιμάζονται στις κλινικές μελέτες έχει εισαχθεί, και χρησιμοποιείται με αυξανόμενους ρυθμούς, η μέθοδος της μεταανάλυσης. Ως μεταανάλυση ορίζεται η κοινή ανάλυση των δεδομένων αποτελεσματικότητας πολλών κλινικών

μελετών που συνολικά συγκεντρώνουν ικανό αριθμό ατόμων που πήραν την υπό μελέτη θεραπευτική αγωγή για το συγκεκριμένο νόσημα ώστε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του μελετηθέντος τελικού πληθυσμού να προσομοιάζουν περισσότερο σε εκείνα του πραγματικού παγκόσμιου πληθυσμού-στόχου και να διαχέεται η στατιστική μεροληψία που μπορεί να έχει παρεισφρήσει στις επιμέρους μελέτες. Η μέθοδος έχει καταστεί σημαντικό εργαλείο της σύγχρονης Ογκολογίας δεν αποτελεί όμως πανάκεια.

Σε σημαντικό επίσης εργαλείο έχουν εξελιχθεί οι δομημένες αποφάσεις ομοφωνίας ή κοινής παραδοχής για συγκεκριμένες πρακτικές και μεθοδολογίες της καθημερινής ογκολογικής κλινικής πράξης. Οι αποφάσεις αυτές διαμορφώνονται στη διάρκεια συσκέψεων ή συνεδριάσεων που συγκαλούνται συνήθως από επιστημονικές εταιρείες συχνά με την επιστημονική αιγίδα διακεκριμένων στο χώρο εξειδικευμένων πανεπιστημιακών ή μη ιδρυμάτων, και συχνά προβάλλονται ως έχουσες δεσμευτικό χαρακτήρα. Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγει ότι οι αποφάσεις αυτές αποτελούν σημείο συμφωνίας που διαμορφώθηκε με τα υπάρχοντα διαθέσιμα την συγκεκριμένη χρονική στιγμή και στους συγκεκριμένους συνέδρους δεδομένα. Η σταθερότητά τους στο χρόνο είναι αμφισβητούμενη από την επομένη της συνεδρίασεως και η παγκοσμιότητά τους δεν είναι δεδομένη.

Έχοντας κατά νού τους νέους γιατρούς που φιλοδοξούν να σταδιοδρομήσουν στο χώρο της Κλινικής Ογκολογίας είδαμε ότι η μελέτη του γνωστικού της αντικείμενου παραμένει αποσπασματική ως τις μέρες μας. Νοιώθοντας έντονο το κενό αποφασίσαμε να προχωρήσουμε στην έκδοση βιβλίου αναφοράς για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των ειδικευόμενων στις ογκολογικές ειδικότητες κύρια αλλά και στις λοιπές ειδικότητες, καθώς και την ενημέρωση των γιατρών που ασχολούνται με την διαγνωστική και θεραπευτική προσέγγιση και αντιμετώπιση των αρρώστων με κακοήγη νεοπλασματικά νοσήματα. Στόχος του βιβλίου αυτού δεν είναι να γίνει το «λυσάρι» των εξετάσεων ειδικότητας αλλά να διδάξει τη μέθοδο για την κριτική συνεχή αναζήτηση της προόδου στην Ογκολογία του σήμερα και του αύριο.

Στην συγγραφή των επιμέρους κεφαλαίων του βιβλίου συνεργάστηκε πλειάδα εκλεκτών συναδέλφων απ' όλους τους χώρους και τους ευχαριστούμε θερμά.

Στην παρούσα φάση ολοκληρώσαμε και παραδίδουμε τον πρώτο τόμο που περιλαμβάνει το γενικό μέρος όπου εξετάζονται διεξοδικά η αιτιολογία, η βιολογία, η επιδημιολογία, η ιστολογία, η σταδιοποίηση, η πολυσυστηματική-πολυπαραγοντική προσέγγιση, οι αρχές της θεραπευτικής του καρκίνου, και οι βασικές αρχές των κλινικών μελετών στον καρκίνο. Ο δεύτερος τόμος που βρίσκεται στη διαδικασία της προετοιμασίας θα πραγματευτεί αναλυτικά τα επιμέρους νεοπλασματικά νοσήματα κατά σύστημα.